

Janusz Ostrowski^{1, 2}, Marian Klinger³, Bolesław Rutkowski^{2, 4}

¹III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławku

²Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

³Katedra i Klinika Nefrologii i Medycyny Transplantacyjnej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

⁴Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XV — Profesor Zenon Szewczyk

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology. Part XV — Professor Zenon Szewczyk

ABSTRACT

The title of the Honorary Member is the highest-in-rank distinction granted by the Polish Society of Nephrology (PTN) to both Polish and foreign researchers for their remarkable input in the development of Polish nephrology and the PTN itself. To date, a few dozen figures have received the title, and the profiles of 14 of them have already been presented by the authors in the series of publications commencing in 2013. This year, two professors: Kazimierz Bączyk of Poznań and France's Raymond Ardaillou have been depicted. This issue is an attempt to present the outstanding Polish nephrologist from Wrocław, Professor Zenon Szewczyk, a successor of another brilliant Polish doctor, the Head of the first clinic of

nephrology in Poland, and one of the first ones in Europe. Z. Szewczyk was one of the founding fathers of the PTN during the first congress held in Bydgoszcz in September 1983. His major scientific interest rested in the issues of assessment of the immune system efficiency in patients with glomerulonephritis and those subjected to a kidney transplant. The group of Z. Szewczyk's students includes a number of remarkable figures of Polish nephrology, 8 of whom enjoy the title of a professor. The cooperation with Z. Szewczyk's student and successor — professor Marian Klinger while working on this paper is, then, far from accidental.

Forum Nefrol 2016, vol 9, no 3, 210–214

Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

Niniejszy numer „Forum Nefrologicznego” zawiera 15. część serii publikacji dotyczącej członków honorowych PTN. Tytuł członka honorowego PTN jest — jak wiadomo — najwyższym wyróżnieniem, jakim dysponuje nasze towarzystwo. Prace zaczęły się ukazywać na łamach czasopisma od początku 2013 roku. Pierwszą opisaną postacią był nestor polskiej nefrologii i transplantologii, prof. Tadeusz Orłowski. W bieżącym roku

ukazały się już prace przedstawiające biografie i dokonania naukowe prof. Kazimierza Bączyka z Poznania oraz prof. Raymonda Ardaillou z Francji. W obecnym numerze bohaterem jest Prof. Zenon Szewczyk, były Kierownik Kliniki Nefrologii Akademii Medycznej we Wrocławiu, następca prof. Zdzisława Wiktora, twórcy jednej z pierwszych klinik nefrologicznych na kontynencie europejskim [1, 2].

Adres do korespondencji:
dr hab. Janusz Ostrowski
III Oddział Chorób Wewnętrznych
i Nefrologii
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny
ul. Wieniecka 49,
87–800 Wrocławek
tel.: 54 412 96 00
faks: 54 412 96 10
e-mail: ostryjan@poczta.onet.pl

Rycina 1. Profesor Zenon Szewczyk (ze zbiorów prof. Zenona Szewczyka)

Zenon Szewczyk urodził się 1 grudnia 1927 roku w Kawęczynie w Kieleckim w rodzinie chłopskiej. Szkołę powszechną ukończył w swojej rodzinnej wsi w 1940 roku. W okresie okupacji niemieckiej, a także po wojnie — do 1946 roku — pracował fizycznie w warsztacie rzemieślniczym. Do szkoły średniej, gimnazjum i liceum im. Jana Śniadeckiego w Kielcach uczęszczał w latach 1946–1948. W 1948 roku został przyjęty na wstępny rok studiów i po jego zakończeniu z pozytywnym wynikiem został przyjęty na studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej we Wrocławiu (ryc. 1).

Już w czasie studiów w 1952 roku pracował w III Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej jako wolontariusz. W 1955 roku otrzymał etat asystenta w tej klinice, a w 1959 roku został już starszym asystentem w nowo powstałej Klinice Nefrologii. Dla przypomnienia, powstała w 1958 roku Klinika Nefrologii była kontynuatką III Kliniki Chorób Wewnętrznych i była kierowana od początku przez profesora Zdzisława Wiktora. Naturalnym rozwojem było stworzenie w 1964 roku pierwszej w Polsce i jednej z pierwszych na kontynencie europejskim Katedr Nefrologii. W 1958 roku uzyskał specjalizację I stopnia w dziedzinie chorób wewnętrznych, w 1960 — II stopnia, a w 1965 roku zdobył stopień doktora nauk medycznych. W 1969 roku uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego i no-

Rycina 2. Profesor Zenon Szewczyk (w środku) z zespołem kliniki (ze zbiorów prof. Zenona Szewczyka)

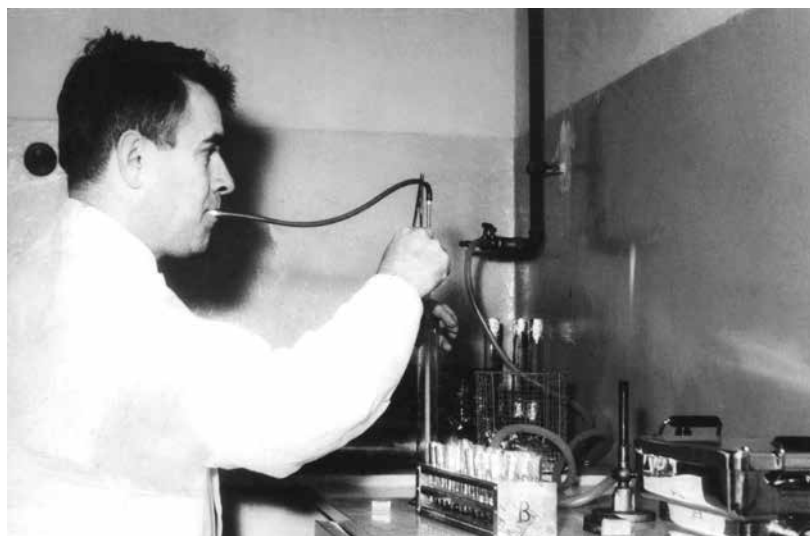
minację na stanowisko docenta. W 1977 roku został profesorem nadzwyczajnym, a w 1980 — roku profesorem zwyczajnym. W początkowym okresie swojej kariery zawodowej, w latach 1965–1966, odbył 6-miesięczny staż szkoleniowy w Sztokholmie w klinice prof. Curta Frankssona, gdzie zajmował się przygotowaniem chorych do transplantacji nerki i ich leczeniem po zabiegu. W czasie pobytu w Szwecji był współautorem pracy zatytułowanej „Effect of bilateral nephrectomy and renal transplantation on hypertension in man”, która została później wygłoszona podczas posiedzenia Towarzystwa Naukowego Lekarzy Szwedzkich. Ponadto brał udział w pracach laboratoryjnych związanych z immunologicznymi problemami transplantacji, szczególnie z doбором dawcy nerki na podstawie hodowli limfocytów. W tym okresie odbył także 6-miesięczny staż naukowy w Essen w Niemczech. W 1970 roku został powołany na stanowisko kierownika Kliniki Nefrologii, które pełnił do momentu przejścia na emeryturę w 1998 roku. Jednocześnie pełnił także funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Chorób Wewnętrznych. W latach 70. był konsultantem Ośrodka Naukowo-Badawczego w Cieplicach Zdroju i Konsultantem Wojewódzkim ds. Interny w województwie wrocławskim. W latach 1987–1990 pełnił funkcję Prorektora ds. Nauki Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Po przejściu na emeryturę, jako współtwórca nowej dziedziny medycyny — geriatry, pełnił funkcję kierownika Zakładu Geriatrii (ryc. 2, 3) [3].

Profesor Zenon Szewczyk był bardzo aktywnym naukowcem. Już w początkach swo-

▶▶ W 1970 roku został powołany na stanowisko kierownika Kliniki Nefrologii, które pełnił do momentu przejścia na emeryturę w 1998 roku◀◀

Rycina 3. Prorektor Akademii Medycznej we Wrocławiu ds. Nauki Profesor Zenon Szewczyk (ze zbiorów prof. Zenona Szewczyka)

Rycina 4. Doktor Zenon Szewczyk w czasie pracy w laboratorium (ze zbiorów prof. Zenona Szewczyka)

jej kariery zawodowej otrzymał dwie nagrody Rektora Akademii Medycznej: w 1963 roku za pracę „Wpływ treści żołądkowej chorych z czerwieńcą prawdziwą na odczyn erytrocytarny i retikulocytarny w eksperymencie”, a w 1969 roku — „Reaktywność limfocytów w hodowli *in vitro* od chorych z różnymi nowotworami”. Zagadnienia immunologiczne, problemy oceny stanu układu odpornościowego u chorych na kłębuszkowe zapalenia nerek i biorców przeszczepu nerki, zastosowanie kliniczne leków immunosupresyjnych były w centrum jego zainteresowań naukowych. Po latach można stwierdzić, że idee Profesora w pełni się sprawdziły. Terapie komórkowe, stosowanie komórek macierzystych czy medycyna regeneracyjna potwierdzają ważność Jego prac i znakomitą zdolność przewidywania dalszego rozwoju medycyny, w tym nefrologii i transplantologii (ryc. 4) [4, 5].

Profesor Zenon Szewczyk był autorem bądź współautorem ponad 130 publikacji i 4 podręczników z nefrologii. Był promotorem 25 prac doktorskich i patronem 8 habilitacji. Bez wątplenia można stwierdzić, że Profesor, dzięki swoim wielkim zdolnościom organizacyjnym i dalekowzrocznemu przewidywaniu, stworzył wrocławską szkołę nefrologiczną z ośmioma

współpracownikami, którzy uzyskali tytuły profesorskie. Należy do nich zaliczyć profesorów: Marię Boratyńską, Rajmunda Adamca, Zbigniewa Hrubego, Jakuba Kuźniara, Andrzeja Steciwko, Tomasza Szepietowskiego, Wacława Weyde i obecnego kierownika Kliniki — Mariana Klingera.

W czasie swojej pracy zawodowej był członkiem licznych komisji naukowo-klinicznych, resortowych i rektorskich. Należał do wielu towarzystw naukowych, w wielu z nich pełnił wysokie funkcje. W latach 1970-1982 był przewodniczącym Oddziału Dolnośląskiego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, przewodniczącym Oddziału Dolnośląskiego Polskiego Towarzystwa Immunologicznego. Był aktywnym członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Całe środowisko medyczne darzyło Profesora wielkim szacunkiem i uznaniem. Od zarządu PTN, Towarzystwa Internistów Polskich i Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego otrzymał tytuły członka honorowego [6].

Za swoje wybitne osiągnięcia naukowe, zawodowe, wychowawcze i edukacyjne Profesor Zenon Szewczyk został uhonorowany wieloma odznaczeniami, nagrodami i wyróżnieniami. Należą do nich: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal „Za Zasługi dla Obronności Kraju”, Odznaka „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, Odznaka „Zasłużony dla Dolnego Śląska”, Odznaka „Zasłużony dla Województwa

▶▶ Od zarządu PTN,
Towarzystwa
Internistów
Polskich i Polskiego
Towarzystwa
Transplantacyjnego
otrzymał
tytuły członka
honorowego ◀◀

Wrocławskiego i Miasta Wrocławia”, Srebrna Odznaka Związkowa Zasłużonego Pracownika Służby Zdrowia, Medal 100-lecia Towarzystwa Internistów Polskich i wiele innych.

W dniu 1 grudnia 2007 roku w Domu Jana Pawła II na Ostrowie Tumskim odbyło się spotkanie uczniów i współpracowników Profesora i władz uczelni, żeby uczcić 80. rocznicę urodzin Profesora. Na spotkaniu planowano następne jubileuszowe spotkania. Niestety, na głą śmierć Profesora 26 lipca 2013 roku przekreśliła wszystkie projekty.

Był żonaty, miał dwóch synów, Grzegorza (doktora inżyniera pracującego w Kanadzie) i Jacka (wybitnego grafika, profesora i rektora ASP we Wrocławiu). Został pochowany na Cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu. Żałobne posiedzenie Senatu Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu odbyło się 30 lipca 2013 roku (ryc. 5) [7].

Profesor Zenon Szewczyk był człowiekiem wyjątkowo skromnym, niezmiernie życzliwym i otwartym na pomysły młodych lekarzy, wspierającym wszystkich współpracowników w rozwoju ich indywidualnych karier, cierpliwie zachęcającym do podejmowania nowych wyzwań, także we współpracy międzynarodowej.

Rycina 5. Kopia listu gratulacyjnego prof. Wojciecha Witkiewicza (ze zbiorów prof. Zenona Szewczyka)

STRESZCZENIE

Tytuł członka honorowego jest najwyższym wyróżnieniem, jakim dysponuje Polskie Towarzystwo Nefrologiczne (PTN). Otrzymać go mogą polscy i zagraniczni uczeni, którzy wnieśli wybitny wkład w rozwój polskiej nefrologii i PTN. W dotychczasowej historii PTN ten zaszczytny tytuł otrzymało kilkudziesięciu uczonych. Autorzy od początku 2013 roku co kwartał na łamach „Forum Nefrologicznego” publikują prace przedstawiające sylwetki członków honorowych PTN. Dotychczas ukazało się 14 części tej serii. W bieżącym roku przybliżono postaci profesorów Kazimierza Bączyka z Poznania oraz Raymonda Ardaillou z Francji. W obecnym numerze autorzy przedstawiają postać wybitnego polskiego nefrologa, Profesora Zenona Szewczyka. Profesor Szewczyk był kontynuatorem dzieła innego wybitnego polskiego nefrologa, kierow-

nika pierwszej kliniki nefrologicznej w Polsce i jednej z pierwszych w Europie. Należał do grupy polskich nefrologów, którzy zainicjowali proces powołania PTN na pierwszym założycielskim zjeździe towarzystwa w Bydgoszczy we wrześniu 1983 roku. Do głównych zainteresowań naukowych Profesora Szewczyka należały problemy oceny stanu układu odpornościowego u chorych z kłębuszkowym zapaleniem nerek i po przeszczepieniu nerki. Profesor był wychowawcą całego grona wybitnych nefrologów polskich, z których ośmioro uzyskało tytuły profesorskie. Współpraca w przygotowaniu niniejszego opracowania z prof. Marianem Klingerem, uczniem i następcą Profesora Szewczyka, nie jest więc przypadkowa.

Forum Nefrol 2016, tom 9, nr 3, 210–214

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

Piśmiennictwo

1. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część I — prof. dr hab. med. Tadeusz Orłowski. Forum Nefrol. 2012; 2: 71–75.
2. Ostrowski J., Czekalski S., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część XIII — Profesor Kazimierz Bączyk. Forum Nefrol. 2016; 1: 72–76.
3. Szewczyk Z. Życiorys. Wrocław 1969.
4. Wiktor Z. Katedra i Klinika Nefrologii. Akademia Medyczna we Wrocławiu 1945–1970. Wrocław 1970.
5. Szewczyk Z. Klinika Nefrologiczna. Akademia Medyczna we Wrocławiu 1970–1975. Wrocław 1975.
6. Ostrowski J. Rozmowa z Prof. Zenonem Szewczykiem. Wrocław 2008.
7. Współpracownicy i uczniowie. Jubileusz 80-lecia urodzin prof. Zenona Szewczyka, długoletniego kierownika Katedry i Kliniki Nefrologii i Medycyny Transplantacyjnej AM we Wrocławiu. Gazeta Uczelniana 2008; 4: 15.